

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Ekonomická fakulta

Obchodní kapitálové korporace-ekonomické a právní aspekty

Bakalářská práce

Studijní program: B6208 – Ekonomika a management

Studijní obor: 6208R085 – Podniková ekonomika

Autor práce: **Veronika Fischerová**

Vedoucí práce: JUDr. Eva Karhanová Horynová

Zadání bakalářské práce

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Veronika Fischerová**
Osobní číslo: **E14000041**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **B6208R085 – Podniková ekonomika**
Zadávací katedra: **katedra podnikové ekonomiky a managementu**
Vedoucí práce: **JUDr. Eva Karhanová Horynová**
Konzultant práce: **Mgr. et Mgr. Ivan Kopecký**
Mgr. et Mgr. IVAN KOPECKÝ, advokátní kancelář, OSVČ - advokát

Název práce: **Obchodní kapitálové korporace - ekonomické a právní aspekty**

Zásady pro vypracování:

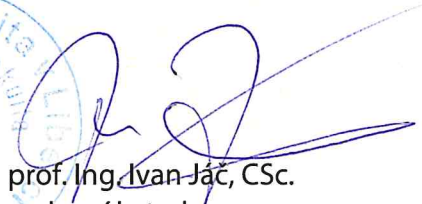
1. Stanovení cílů a formulace výzkumných otázek.
2. Historický vývoj obchodních kapitálových korporací.
3. Charakteristika společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti.
4. Analýza vývoje počtu společností s ručením omezeným a akciových společností.
5. Formulace závěrů a zhodnocení výzkumných otázek.

Seznam odborné literatury:

- ARNOLD, Glen. 2013. *Essentials of corporate financial management*. 2nd ed. New York: Pearson. ISBN 9780273758877.
- ČERNÁ, Stanislava, Ivana ŠTENGLOVÁ a Irena PELIKÁNOVÁ. 2015. *Právo obchodních korporací*. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7478-735-5.
- DUSSEAU, Dave and Douglas WILSON. 2013. *An Introduction to Business*. 7th ed. USA: Pearson. ISBN 10 1256848301, ISBN 13 978-1256848301.
- DVOŘÁK, Tomáš. 2015. *Přeměny obchodních korporací*. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7478-803-1.
- HURYCHOVÁ, Klára a Daniel BORSÍK. 2015. *Corporate governance: kolektivní monografie*. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7478-654-9.
- POLIŠENSKÁ, Petra, Marie HRABALOVÁ a Alžběta PEREJDOVÁ. 2016. *Obchodní právo: výběr z důležitých soudních rozhodnutí v obchodním právu za období let 2009 až 2015*. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-347-1.
- ROZEHNAL, Aleš. 2014. *Obchodní právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-524-1.
- PROQUEST. 2017. *Databáze článků ProQuest* [online]. Ann Arbor, MI, USA: ProQuest. [cit. 2017-09-28]. Dostupné z: <http://knihovna.tul.cz/>

Rozsah práce:	30 normostran
Forma zpracování:	tištěná / elektronická
Datum zadání práce:	31. října 2017
Datum odevzdání práce:	31. srpna 2019

prof. Ing. Miroslav Žižka, Ph.D.
děkan Ekonomické fakulty

L.S.

prof. Ing. Ivan Jáč, CSc.
vedoucí katedry

V Liberci dne 31. října 2017

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

Poděkování

Ráda bych poděkovala především svému konzultantovi Mgr. et Mgr. Ivanovi Kopeckému a své vedoucí práce JUDr. Evě Karhanové Horynové za spoustu cenných rad a za čas věnovaný konzultacím při zpracovávání této práce. Dále bych ráda poděkovala Ing. Luboši Jeřábkoví z Českého statistického úřadu, který mi ochotně poskytl potřebné údaje, bez kterých by tato práce nemohla být napsána. Veliké poděkování patří rovněž mé rodině za podporu při studiu.

Anotace

Bakalářská práce na téma „Obchodní kapitálové korporace – ekonomické a právní aspekty“ se zabývá charakteristikou společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti. V práci je nejprve popsán historický vývoj těchto dvou kapitálových obchodních společností včetně vývoje jejich právní úpravy na území České republiky, a to od počátků jejich existence až do současnosti. Dále se nachází obecná charakteristika kapitálových korporací, přičemž se práce nejdříve věnuje jejich základním společným znakům a následně jsou podrobněji charakterizovány každá zvlášť, a to dle současné právní úpravy po rekodifikaci soukromého práva účinné od 1. 1. 2014. Tato část obsahuje také vzájemné porovnávání jejich ekonomických a právních aspektů a zdůraznění hlavních změn oproti minulé právní úpravě. Poslední část práce je věnována analýze vývoje počtu obchodních kapitálových korporací v České republice od roku 1991 do roku 2017.

Klíčová slova

Akciová společnost, obchodní kapitálové korporace, právní úprava, rekodifikace, společnost s ručením omezeným

Annotation

Bachelor's thesis on topic "Business Capital Corporation - economic and legal aspects" deals with the characteristics of a limited liability company and a joint-stock company. The thesis describes the historical development of these two capital companies, including the development of their legal regulations in the territory of the Czech Republic from the beginning of their existence to the present. Then it continues with general characteristics of both capital corporations, where first the thesis is dedicated to their basic common features and subsequently they are characterized more deeply separately according to the current legal regulation after new civil law regulation effective since 1. 1. 2014. This part also compares their economic and legal aspects and emphasizes the main changes in comparison to the previous legal regulation. The last part of the thesis is dedicated to the analysis of the development of the quantity of business capital corporations in the Czech Republic between years 1991 and 2017.

Key Words

Joint-stock company, business capital corporation, legislation, recodification, limited liability company

Obsah

Seznam tabulek.....	10
Seznam obrázků.....	11
Seznam zkratk.....	12
Úvod	13
1 Historický vývoj obchodních kapitálových korporací a jejich právní úpravy	15
1.1 Počátky vývoje obchodních korporací.....	15
1.2 Období 1918 až 1989	17
1.3 Po roce 1989	18
1.4 Nová právní úprava.....	18
2 Korporace a obchodní kapitálové korporace	21
2.1 Orgány obchodních kapitálových korporací	22
2.2 Vklad a vkladová povinnost.....	23
2.3 Základní kapitál	24
2.4 Podíl	24
3 Charakteristika společnosti s ručením omezeným	25
3.1 Založení a vznik společnosti s ručením omezeným.....	27
3.2 Orgány společnosti s ručením omezeným	27
3.2.1 Valná hromada	28
3.2.2 Jednatel	29
4 Charakteristika akciové společnosti	31
4.1 Založení a vznik akciové společnosti	31
4.2 Akcie	32
4.3 Práva a povinnosti akcionářů	33
4.4 Orgány akciové společnosti	34
4.4.1 Valná hromada	34
4.4.2 Představenstvo – dualistický systém.....	35
4.4.3 Dozorčí rada – dualistický systém	35
4.4.4 Správní rada – monistický systém	36
4.4.5 Statutární ředitel – monistický systém	36
5 Analýza vývoje počtu kapitálových korporací od roku 1991 do současnosti	37

5.1 Období 1991 – 1999	38
5.2 Období 2000 – 2006	39
5.3 Období 2007 – 2016	41
5.4 Rok 2017.....	45
Závěr.....	49
Seznam použitých zdrojů	51

Seznam tabulek

Tab. 1 Celkový počet kapitálových společností v období 1991 - 1999.....	39
Tab. 2 Celkový počet kapitálových společností v období 2000 – 2006.....	39
Tab. 3 Celkový počet kapitálových společností v období 2007 – 2016.....	42
Tab. 4 Počet nově vzniklých kapitálových společností v období 2007 – 2016.....	43
Tab. 5 Počet zaniklých kapitálových společností v období 2007 – 2016.....	43
Tab. 6 Celkový počet a počet nově vzniklých kapitálových společností v roce 2017	46
Tab. 7 Počet nově vzniklých kapitálových společností podle krajů v roce 2017	47
Tab. 8 Nejčastější předměty činnosti kapitálových korporací v roce 2017.....	47

Seznam obrázků

Obr. 1 Celkový počet s.r.o. v období 1991 – 2003	40
Obr. 2 Počet vzniklých a zaniklých kapitálových společností v období 2003 – 2006	41
Obr. 3 Počet vzniklých a zaniklých a.s. v období 2003 – 2016	44
Obr. 4 Počet vzniklých a zaniklých s.r.o. v období 2003 – 2016.....	44
Obr. 5 Vývoj počtu kapitálových společností od roku 1991 do roku 2016	45

Seznam zkratek

a.s.	akciová společnost
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
EU	Evropská unie
k.s.	komanditní společnost
NOZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
OR	obchodní rejstřík
s.r.o.	společnost s ručením omezeným
v.o.s.	veřejná obchodní společnost
ZOK	zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích a družstvech

Úvod

Předmětem zájmu této bakalářské práce je problematika ekonomických a právních aspektů obchodních kapitálových korporací. Dle informací Českého statistického úřadu počet těchto korporací stále vzrůstá. Jejich existence a činnost tvoří základní kámen české ekonomiky, a proto je důležité věnovat počtu kapitálových společností pozornost, jakož i příčinám jejich růstu. K tomuto růstu dochází i po nedávné rekodifikaci z roku 2014, která přinesla spoustu nových pravidel, jimž se obchodní společnosti musely přizpůsobit.

Cílem předkládané práce je charakteristika ekonomických a právních aspektů obchodních kapitálových korporací a provedení analýzy vývoje jejich počtu v České republice (dále jen ČR). K dosažení popsaného cíle je nezbytné nejprve zjistit, kdy a jakým způsobem začaly akciové společnosti a společnosti s ručením omezeným vznikat, co bylo dříve k jejich založení potřeba splnit, jak se příslušné zákony postupem času obměňovaly a jak tyto změny ovlivňovaly chování a rozhodování podnikatelů. Dále je třeba vyobrazit detailněji, jak je tomu dnes, co zůstalo stejné, co nikoliv, a jak se podle toho popularita zakládání obchodních kapitálových korporací vyvíjí. Jinak řečeno je potřeba zkoumat, jaké aspekty obchodních kapitálových korporací jsou pro podnikatele atraktivní, a které je naopak od podnikání odrazují. Součástí výše popsaného cíle, kterým se miní provedení analýzy vývoje počtu obchodních kapitálových korporací v ČR, je dále nastínění prognózy jejich budoucího početního vývoje.

Dostatečné a kvalitní charakteristiky ekonomických a právních aspektů a realizace analýzy bude dosaženo pomocí dostupné literatury a dostupných statistik. Jedná-li se o použitou literaturu, tu je možno vzhledem ke struktuře práce rozdělit do několika skupin. Ohledně poznání historického vývoje právní úpravy obchodních kapitálových společností je velmi cenné zejména dílo *Obchodní právo* (Pelikánová, 2006), které poskytuje v mnoha směrech detailní popis tohoto vývoje v období od prvopočátků zakládání kapitálových společností do roku 1989, kdy proběhla Sametová revoluce. Období nejen mezi lety 1989 a 2014 postihuje *Komentář k zákonu o obchodních korporacích* (Bělohávek, 2013). Publikace, které poskytují vysvětlení nové právní úpravy po roce 2014, jsou zejména *Zákon o obchodních korporacích* a *Právo obchodních korporací* (Černá, 2015). Vzhledem k vytyčenému cíli práce je použitou metodou jejího zpracování právě analýza.

Práce je rozdělena do dvou částí - teoretické a praktické. V teoretické části je nejprve věnována pozornost historickému vývoji obchodních kapitálových korporací a příslušné právní úpravě, která udává směr vývoji těchto společností na území ČR. V poslední části této kapitoly se práce věnuje současné právní úpravě. S ohledem na cíl práce je toto téma rozebráno podrobněji. Dále se nachází charakteristika obchodních kapitálových korporací a jejich společných znaků a poté samostatná charakteristika společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti. Praktická část se věnuje podrobnému zkoumání vývoje počtu těchto obchodních kapitálových společností od roku 1991 až do současnosti a následnému pojmenování příčin tohoto vývoje.

Práce se nevěnuje problematice zrušení a zániku obchodních kapitálových korporací a ani ji nebere v potaz při zkoumání vývoje jejich počtu, jelikož to pro splnění cíle práce není podstatné.

1 Historický vývoj obchodních kapitálových korporací a jejich právní úpravy

Historický původ obchodních společností je stejně starý jako potřeba lidí se sdružovat k provozování obchodů. Že má jednotlivec příliš omezené možnosti při své účasti na trhu, zjistili lidé poměrně velmi brzy. Spojení kapitálu a lidské vynalézavosti více jednotlivců násobí možnosti rozvoje podnikání a dává velkou konkurenční výhodu oproti izolovanému jedinci. Skupina podnikajících také zvyšuje důvěryhodnost a dává větší záruky třetím osobám (Černá, 2015, s. 24).

Co se vývoje obchodního práva týče, je poměrně složité ho nějakým jednoduchým způsobem nastínit, jelikož je složitě provázáno s vývojem soukromého práva jako celku, tedy zejména s právem občanským. Ještě složitější je pak vývoj obchodního práva v českých zemích, a to hlavně od roku 1950, kdy se situace v Československu odchýlila od právních tradic v Evropě.

1.1 Počátky vývoje obchodních korporací

Dějiny akciové společnosti (dále jen a.s.) jsou mnohem starší než dějiny společnosti s ručením omezeným (dále jen s.r.o.), neboť sahají až do středověku. Její určité prvky, jako rozdělení základního kapitálu na akcie a anonymita akcií, byly uplatněny u janovské banky San Giorgio z roku 1407. Za zárodečnou podobu akciové společnosti v Rakousku je považována štýrská Allgemeine Eisenhandelskompanie z roku 1581. Nejdříve a v nejčistší podobě se forma akciové společnosti přirozeně uplatnila tam, kde nejvíce pokročil vývoj ke kapitalismu. Později byly akciové společnosti spjaty se zrodem všech velkých podniků, nemluvě o tom, že byly základem rozvoje průmyslu. Zakládány byly na základě panovnických privilegií nebo jiných vrchnostenských povolení. Tento systém byl později opuštěn a nahrazen tzv. koncesním systémem, který se však stal překážkou jejich rozvoje. Z toho důvodu došlo v polovině 19. století k jeho odstranění nejprve v Anglii, poté i ve Francii. Každé takové uvolnění ovšem doprovázely skandály a různé formy zneužití. Rakousko zachovalo koncesní systém až do 20. století (Pelikánová, 2006, s. 46).

Východiskem novodobých obchodněprávních kodifikací byl francouzský obchodní zákoník z roku 1807. Ten obsahoval velmi skromnou úpravu obchodních společností, ale upravoval všechny formy v té době užívané. Byly to veřejná obchodní společnost, komanditní společnost, akciová komandita a akciová společnost. Pro další právní vývoj nejen v Evropě byla důležitá skutečnost, že tento zákoník všem výše uvedeným formám obchodních společností přiznal povahu právnické osoby. Spoustě obchodních zákoníků v dalších zemích totiž sloužil tento francouzský jako vzor a naprostá většina z nich tuto právní konstrukci převzala. Týká se to např. belgického zákoníku, dále italského, španělského a jemu příbuzných (Peru, Venezuela, Mexiko, Portugalsko). Ovšem německá právní věda se k této otázce stavěla jinak. Pro téměř všechny země Německého spolku měly povahu právnické osoby pouze akciová komandita a akciová společnost. Naše judikatura se k této otázce stavěla převážně jako ta německá, ovšem nebyla natolik jednoznačná (Pelikánová, 2006, s. 50).

Po přijetí rakouského občanského zákoníku z roku 1811 se řídily poměry obchodních společností ustanoveními tohoto zákoníku. Základ obecné zákonné úpravě právních poměrů a.s. byl ovšem položen teprve přijetím císařského patentu o spolcích z roku 1852 (Pelikánová, 2006, s. 53). Podle spolkového zákona se ke zřízení všech druhů spolků vyžadovalo zvláštní povolení státní správy. Za akciové spolky se považovaly spolky, při nichž je potřebný kapitál opatřen akciemi (Bělohávek, 2013, s. 1117).

První skutečnou obecnou úpravu všech forem obchodních společností tehdy ve světě známých obsahoval až všeobecný rakouský obchodní zákoník z roku 1863. Jednalo se o úpravu veřejných obchodních společností (dále jen v.o.s.), komanditních společností (dále jen k.s.), a.s. a komanditní společnosti na akcie. Zakládání a.s. nebylo v této době příliš populární, jelikož od něj odrazovaly zejména zpříšňující úpravy, jež byly přijaty po roce 1884. Z toho důvodu byl připraven zákon z roku 1892, kterým byla vytvořena nová forma obchodní společnosti, a to společnost s ručením omezeným. Vzhledem k zamýšlené reformě obchodního práva dostal pak tento zákon v roce 1898 novou podobu (Pelikánová, 2006, s. 47). Koncesní systém zakládání a.s. stále nebyl změněn, ale došlo k jeho výraznému zmírnění vydáním tzv. akciového regulativu z roku 1899. Jednalo se o nařízení několika zúčastněných ministerstev, které stanovilo obecné podmínky pro udělení koncese k založení a.s. a ke schválení stanov (Pelikánová, 2006, s. 54).

Vznik nejmladší formy obchodní společnosti, kterou je s.r.o., byl v podstatě reakcí na určitý nedostatek pružnosti předpisů o akciových společnostech. Samostatná úprava s.r.o. je datována rokem 1906, kdy nabyl účinnosti zákon č. 58/1906 ř. z., o společnosti s ručením obmezeným. Byly tím vyslyšeny požadavky praxe na takovou formu společného podnikání, která by omezovala ručení společníků oproti ručení společníků celým svým majetkem v osobních společnostech a současně měla jednodušší vnitřní strukturu než a.s. Tyto nové prvky se ukázaly jako velmi přitažlivé a s.r.o. se stala nejpopulárnější formou obchodních společností. Uvedený zákon však neplatil v Rakousku-Uhersku všeobecně, účinný byl pouze v neuherské části. Uherský sněm se návrhem kodifikace tehdy odmítl zabývat. Pro vznik s.r.o. se vyžadoval zápis do obchodního rejstříku (dále jen OR). K zápisu bylo nutné doložit založení společnosti společenskou smlouvou osvědčenou notářským aktem a ustanovení jednatelů (Rozeňal, 2014, s. 346).

1.2 Období 1918 až 1989

Výše uvedené obchodní zákoníky se staly po roce 1918 součástí právního řádu nově vzniklého Československa. Vydržely zde v platnosti do roku 1950, kdy byly s účinností od ledna 1951 zrušeny nově přijatým občanským zákoníkem (zákonem č. 141/1950 Sb.). Od vydání tohoto zákoníku zmizela z našeho právního řádu téměř úplně úprava obchodních společností. Ty s.r.o., které v této době ještě existovaly, byly ze zákona zrušeny. Dosavadní úprava a.s. jako „podnikatelské formy typické pro období ryzího kapitalismu“ byla nahrazena minimalistickou úpravou, která umožňovala založení a.s. tam, kde to bylo nezbytně nutné pro potřeby mezinárodního obchodního styku. Zůstalo zachováno rozložení základního kapitálu na akcie a absence ručení akcionářů za závazky společnosti (Černá, 2015, s. 369).

Dalším důležitým předpisem tohoto období bylo nařízení vlády Republiky československé z roku 1920 o zřizování s.r.o. a a.s. a o zvyšování základního kapitálu těchto společností. Tato úprava platila až do roku 1949. Poté byl přijat zákon č. 243/1949 Sb. Právě ten definoval a.s. jako takovou společnost, jejíž základní kapitál je rozvržen na podíly a akcionář neručí za její závazky osobně. Ke vzniku společnosti bylo třeba státního povolení, schválení

stanov a zápisu do OR (Bělohlávek, 2013, s. 1119). Tento zákon byl zrušen zákonem č. 104/1990 Sb., o akciových společnostech.

Dvořák (2015, s. 3) zmiňuje, že také první částečné právní úpravy fúzí a rozdělení s.r.o. a a.s. znaly již právní předpisy starorakouské a prvorepublikové. Po roce 1945 byly tyto předpisy dílem zrušeny bez náhrady, dílem ponechány v neúplné podobě předpisů o sloučení, splynutí a rozdělení národních podniků a také družstev. Tato úprava neměla prakticky nic společného s úpravou přeměn tak, jak se vyvinula ve světě.

1.3 Po roce 1989

Novela hospodářského zákoníku provedená zákonem č. 103/1990 Sb. do sebe zahrnula stručnou úpravu obchodních společností, která platila do té doby. Jejím cílem byla reakce na změnu politického režimu v roce 1989 i na novou hospodářskou situaci. I přes tuto novelu bylo zřejmé, že nebude dostačující a bude potřeba přijmout zcela nový právní předpis. Tím se s účinností od 1. 1. 1992 do 31. 12. 2013 stal obchodní zákoník č. 513/1991 Sb., který stejně jako v té době standardní západoevropské právní úpravy obsahoval již kompletní úpravu obchodních společností. Název korporace nebyl v tomto ani v předešlém období v českém zákoně používán.

Po prvních praktických zkušenostech a s očekáváním vstupu ČR do Evropské unie (dále jen EU) byla v roce 2000 provedena rozsáhlá novela obchodních společností v obchodním zákoníku.

1.4 Nová právní úprava

Od 1. 1. 2014 jsou obchodní korporace upraveny v zákoně o obchodních korporacích (dále jen ZOK). Pojem obchodní korporace, kterým se rozumí obchodní společnosti a družstva, byl zaveden tímto zákonem. Tento zákon pak dále dělí obchodní společnosti na osobní (v.o.s. a k.s.) a kapitálové (s.r.o. a a.s.). Česká právní úprava se zabývá i evropskou společností a evropským hospodářským zájmovým sdružením. Část obecné úpravy právnických osob se nachází také v novém občanském zákoníku, ve kterém jsou korporace

upraveny v dílu 3 druhé hlavy nazvaném „Právní osoby“. ZOK neobsahuje proto některá obecná ustanovení, která obsahoval obchodní zákoník. Lze proto konstatovat, že právní úprava obchodních společností není obsažena pouze v jednom zákoně, ale ve dvou právních úpravách, jež na sebe vzájemně odkazují.

Bělohlávek (2013, s. 1116) uvádí, že úprava kapitálových společností byla od přijetí obchodního zákoníku v roce 1991 natolik vylepšena, že nový zákon dosaženého stavu využívá a převážnou většinu ustanovení přebírá. Přesto se nevyhnul různým zásahům a změnám. Předně je odstraněn komplikovaný jazyk a komplikovaná struktura plná mnohonásobných odkazů. Obdobně jsou zjednodušeny některé postupy, a to převážně s ohledem na požadavky praxe.

Pokud se obchodní korporace vzniklé do 31. 12. 2013 nepodrobí ZOK jako celku, použijí se na ně podle § 777 odst. 4 ZOK i ta ustanovení obchodního zákoníku upravující práva a povinnosti členů obchodní korporace, jež nejsou v rozporu s kogentními ustanoveními NOZ a ZOK. Proto může být pro dosavadní obchodní korporace i nadále významný obchodní zákoník z roku 1991.

Na vývoj právní úpravy obchodních korporací i na vývoj obchodních korporací samotných měl vždy zásadní vliv aktuální režim či systém fungující ve společnosti. Komunismus, socialismus a kapitalismus jsou odlišné způsoby, jak může být ekonomický systém organizován a strukturován. V kapitalistickém nebo soukromém podnikovém systému jednotliví občané vlastní a provozují většinu podniků a rozdělení zdrojů určuje trh. Jednotlivci jednají ve svém vlastním zájmu a soutěží mezi sebou na trzích, které mají k dispozici (Dusseau, 2013, s. 5). Tuto tezi o vlivu aktuálního politického režimu na právní úpravu obchodních korporací potvrzuje i níže citovaná část z důvodové zprávy k NOZ, který je základem pro současnou úpravu obchodních korporací. Tato část důvodové zprávy hodnotí starý občanský zákoník s tím, proč nevyhovoval novému společenskému uspořádání.

Podle důvodové zprávy k NOZ se předcházející právní úprava výrazně odchylovala od standardů právní kultury kontinentální Evropy i od tuzemských právních tradic, odmítnutých po státním převratu v roce 1948. Funkční, systematické, obsahové i výrazové pojetí

předchozí právní úpravy koncepčně v zásadě stále odpovídalo některým přístupům, které nastolila socialistická legislativa v 50. a 60. letech 20. století (Eliáš, 2012, s. 41).

2 Korporace a obchodní kapitálové korporace

Korporace je právnická osoba tvořená sdružením osob. Výjimkou jsou obchodní kapitálové korporace, tedy s.r.o. a a.s., kdy může být zakládajícím členem pouze jedna osoba. Mezi korporace se v českém právu řadí obchodní korporace a spolky (dříve občanská sdružení).

Pojem korporace pochází z předválečné terminologie. Jeho návrat uskutečnila rekodifikace z roku 2014. Samotné slovo korporace je odvozeno od latinského slova *corpus* – tělo. Jde o znázornění toho, že ačkoliv je korporace většinou tvořena více osobami (společníky), z pohledu práva se jedná vždy o jednu samostatnou osobu.

Obchodní korporace je právnická osoba, která je definovaná jako „*organizovaný útvar, o kterém zákon stanoví, že má právní osobnost, nebo jehož právní osobnost zákon uzná.*“ (ust. § 20 odst. 1 NOZ). Zatímco „*právní osobnost je způsobilost mít v mezích právního řádu práva a povinnosti*“ (ust. § 15 odst. 1 NOZ).

Jak již bylo řečeno v předešlé kapitole, obchodní korporace se dělí na osobní a kapitálové. Hranice mezi nimi není obzvlášť ostrá. Jinak řečeno - nejde o žádné absolutní protiklady.

Typickým zástupcem osobní společnosti je v.o.s. Právě ve v.o.s. jsou přítomny všechny rysy, které charakterizují osobní společnost. Je jimi zejména neomezené, solidární ručení za závazky společnosti celým svým majetkem, dále rozdělení hlasů společníků podle jejich počtu a skutečnost, že se všichni společníci podílejí na řízení společnosti. Naproti tomu u a.s., která představuje typickou formu kapitálové společnosti, neexistuje osobní ručení, míra vlivu na fungování společnosti se odvíjí od počtu akcií a řízení společnosti přebírají profesionální manažeři.

Společnost s ručením omezeným, která se řadí mezi kapitálové obchodní společnosti, vykazuje některé znaky, jež ji přibližují osobním obchodním společnostem. Pokud zemře či zanikne společník, není to důvod ke zrušení společnosti. Ale na druhé straně převoditelnost podílů není ze zákona volná a může být společenskou smlouvou zcela vyloučena. ZOK dále oslabil kapitálovou povahu s.r.o. tím, že snížil minimální limit základního kapitálu na 1 Kč (má-li společnost jediného společníka).

V následujících odstavcích budou podrobněji charakterizovány některé společné znaky obchodních kapitálových korporací, za které lze považovat orgány obchodních kapitálových korporací, vklad a vkladovou povinnost, základní kapitál a podíl.

2.1 Orgány obchodních kapitálových korporací

Orgány obchodních korporací jsou jejich základním znakem. Jedná se o část obchodní korporace, které jsou obecnými a vnitřními právními předpisy přiznány určité kompetence zajišťující fungování obchodní korporace dovnitř i navenek. Aby orgány mohly náležitě vykonávat tyto kompetence, jsou zákonem přiznány jejím členům různá práva a povinnosti.

Kapitálovým společností je přísně předepsána struktura orgánů. Lze je třídit podle toho, zda se jedná o orgány obligatorní (povinné) nebo fakultativní (nepovinné), dále podle působnosti na nejvyšší, výkonné a kontrolní a podle počtu členů na individuální (tvořené jedním členem) a kolektivní (tvořené více členy).

Obligatorními orgány jsou u s.r.o. valná hromada jako nejvyšší orgán a jeden nebo více jednatelů jako statutární orgán. Fakultativním orgánem s.r.o. je orgán kontrolní – dozorčí rada. U a.s. je možné si od 1. 1. 2014 zvolit systém vnitřní struktury společnosti, a to dualistický či monistický. Uspořádání dualistického systému využívaly a.s. dosud jako jediné možné. Zásadní rozdíl mezi vnitřními strukturami tkví v rozdělení výkonné a kontrolní působnosti. Systém je možné obměnit změnou stanov. Nejvyšším orgánem u a.s. je bez ohledu na vnitřní systém řízení vždy valná hromada (stejně jako u s.r.o.). V případě dualistického systému je statutárním orgánem představenstvo a kontrolním orgánem je dozorčí rada. U a.s. s monistickým systémem řízení je statutárním orgánem generální ředitel a kontrolním orgánem správní rada, která je vždy orgánem kolektivním. Z podstaty zákonné úpravy obligatorních orgánů obchodních korporací nelze přiznat fakultativním orgánům působnost, která je svěřena orgánům zřizovaným obligatorně.

Pokud jde o třídění orgánů podle působnosti, nejvyšší orgány tvoří všichni členové obchodní korporace. Úkolem nejvyššího orgánu je vytyčení základního směřování obchodní korporace, rozhodování o zisku či ztrátě a schvalování právních jednání s podstatnými

důsledky týkající se obchodní korporace. Nejvyšší orgán dále rozhoduje o složení dalších orgánů, případně o jejich odměňování.

Do působnosti výkonných orgánů lze zařadit řízení vnitřního chodu obchodní korporace a zejména jednání za ni navenek. Zatímco nejvyšší orgány rozhodují pouze o nejpodstatnějších otázkách ovlivňujících dlouhodobé směřování obchodní korporace, výkonné orgány řeší její každodenní chod.

Nikdy nelze vyloučit zneužívání pravomocí a nedostatečné plnění povinností. Proto je nezbytné, aby řízení obchodní korporace podléhalo náležité kontrole. Pro kapitálové společnosti je (oproti těm osobním) příznačné oddělení vlastnictví a řízení společnosti. Společníci (zejména drobní investoři) často nemají čas a znalosti potřebné k účinné kontrole statutárního orgánu. Z těchto důvodů jsou zřizovány kontrolní orgány.

Obecně je povinností kontrolního orgánu u kapitálových obchodních společností kontrolovat činnost statutárního orgánu, podávat zprávy o této kontrolní činnosti nejvyššímu orgánu společnosti a také zastupovat obchodní korporaci v případném soudním řízení proti členům statutárního orgánu, stanoví-li tak zákon. V některých případech může být v zakladatelském dokumentu delegováno na kontrolní orgán také právo volby statutárního orgánu a právo rozhodování o jeho odměně. U akciových společností s monistickým systémem řízení, kde je kontrolní orgán představován správní radou, je toto oprávnění dáno přímo zákonem a navíc je posíleno přiznáním některých pravomocí v oblasti obchodního vedení společnosti.

Všechny výše jmenované orgány budou podrobněji rozebrány v následujících dvou kapitolách.

2.2 Vklad a vkladová povinnost

Dalším pojmovým znakem obchodních kapitálových korporací je vklad a vkladová povinnost. Společníkům kapitálových korporací zákon ukládá vnést do obchodní korporace vklady, prostřednictvím kterých se podílejí na základním kapitálu. Vklady se člení na peněžité a nepeněžité. Nepeněžitými vklady mohou být věci movité i nemovité.

Předmětem vkladu je věc, kterou se člen zavazuje do společnosti vložit za účelem nabytí nebo zvýšení účasti v ní (ust. § 15 ZOK). Vkladem je peněžní vyjádření hodnoty předmětu vkladu. Vkladová povinnost společníka je většinou splněna splacením peněžitého předmětu vkladu či vložení nepeněžitého předmětu vkladu do společnosti. Splnit vkladovou povinnost lze jak po vzniku obchodní korporace, tak i před ním. Podle zákona je třeba před vznikem obchodní korporace splnit vkladovou povinnost alespoň částečně.

2.3 Základní kapitál

Souhrn všech vkladů tvoří základní kapitál. Jedná se o jeden z typických znaků kapitálových obchodních korporací, u kterých je zákonem požadován, a který společnosti skládají při založení.

Sumu základního kapitálu tvoří součet peněžního vyjádření hodnoty všech předmětů vkladů vnášených do obchodní korporace. Zákon stanoví minimální výši základního kapitálu, čímž je dána celková hodnota, jež se společníci zavazují do společnosti vložit. Výše základního kapitálu se u kapitálových obchodních korporací zapisuje do OR, stejně tak jako jeho změny (zvýšení či snížení). Základní kapitál je jedním z vlastních zdrojů financování obchodní korporace.

2.4 Podíl

Posledním základním společným znakem obchodních kapitálových korporací, který bude v této práci rozebrán, je podíl. Výše podílu představuje míru účasti společníka v obchodní společnosti. Odvíjí se od ní podíl na zisku, hlasovací práva, eventuálně podíl na likvidačním zůstatku. V případě ztráty se podle stejného pravidla odvíjí povinnost podílet se na její úhradě.

Podle ZOK (ust. § 31) představuje podíl účast v obchodní korporaci a práva a povinnosti z této účasti plynoucí. Součástí podílu v obchodní společnosti jsou i vzájemná práva a povinnosti jejích členů.

3 Charakteristika společnosti s ručením omezeným

Společnost s ručením omezeným se řadí mezi kapitálové obchodní společnosti. Českou právní úpravou je definována jako „*společnost, za jejíž dluhy ručí společníci společně a nerozdílně do výše, v jaké nesplnili vkladové povinnosti podle stavu zapsaného v obchodním rejstříku v době, kdy byli věřitelem vyzváni k plnění.*“ (ust. § 132 odst. 1 ZOK).

V ČR je s.r.o. zcela převažující formou obchodní společnosti. Tuto formu obchodní společnosti má přes devadesát procent existujících obchodních společností. Největší oblibě se těší hlavně u malých a středních podnikatelů. Je tomu tak kvůli jejím hlavním výhodám, které tkví v omezeném ručení společníků za dluhy společnosti a flexibilní úpravě umožňující přizpůsobovat si společnost dle svých potřeb. Je vhodná i pro rodinné podnikání, jelikož postačí vklady od zakladatelů nebo cizí financování - často bankovní úvěry.

Rodinné podnikání je mnoholetou zvyklostí. Historický výzkum ukazuje, že rodinné podnikání je nejstarší formou podnikání a převažuje ve všech oborech podnikání a velikostech firem. Současný ekonomický výzkum ukazuje, že 70 – 80 procent všech společností jsou rodinné firmy (Doležalová, 2017). Existuje tedy i souvislost mezi četností s.r.o. a faktem, že je tato právní forma často zakládána za účelem rodinného podnikání.

Založení s.r.o. je zvláště po rekodifikaci podstatně jednodušší, než je tomu u a.s. Všechny výše zmíněné typické znaky s.r.o. budou následně charakterizovány podrobněji.

Jak již vyplývá z názvu, hlavním znakem s.r.o. je omezené ručení společníků. Nová právní úprava již nevymezuje maximální počet společníků. Stejně tak již připouští možnost zakládání jednočlenných společností a neobsahuje omezení pro fyzické osoby být jediným společníkem nejvýše tří s.r.o. Věřitel má za jistých okolností právo požadovat plnění po kterémkoliv ze společníků i v případě, že tento společník svůj vklad již splatil. Jde o situaci, kdy se tohoto plnění nemůže domoci na samotné společnosti a některý ze společníků svůj vklad nesplatil nebo v OR není zapsán správný rozsah splacení.

Povinnost splatit svůj vklad mají společníci nejdéle do 5 let od vzniku společnosti. Této povinnosti nemůže být společník rozhodnutím valné hromady nebo dohodou všech

společníků zproštěn, ledaže by šlo o snížení základního kapitálu. Tato pětiletá lhůta nemůže být rozšířena ani ujednáním ve společenské smlouvě.

Podíl společníka může být nově představován kmenovým listem. Jedná se o cenný papír na řad, který nemůže být přijat na žádném veřejném trhu. Pokud společenská smlouva dovoluje vznik více podílů pro jednoho společníka, může společnost vydat kmenový list pro každý podíl (ust. § 137 odst. 1 ZOK).

Dalším zmíněným charakteristickým znakem s.r.o. je flexibilita a relativní jednoduchost právní úpravy. Podnikatelé si mohou upravit pravidla fungování své společnosti dopodrobna ve společenské smlouvě. Předpokladem použití takových pravidel je, že neodporují kogentním ustanovením nové právní úpravy. Na druhou stranu je možné ve společenské smlouvě upravit pouze nutné náležitosti a ostatní pravidla fungování společnosti ponechat úpravě obsažené v ZOK. Ve srovnání s úpravou a.s. je úprava s.r.o. snadnější a méně přísná.

Posledním základním znakem s.r.o., který je nutno zmínit, je nová možnost značně nízkého základního kapitálu. Podle nové právní úpravy se může vklad, a u jednočlenné společnosti tedy i základní kapitál, rovnat 1 Kč. V případě vícečlenné s.r.o. se jeho výše může rovnat počtu společníků vynásobených 1 Kč. Tato nová úprava reaguje na omezený význam základního kapitálu v praktickém životě, kdy se v případě základního kapitálu jedná téměř vždy pouze o účetní položkou, která není reálně kryta majetkem nebo penězi. Z toho důvodu základní kapitál věřitelům společnosti ve skutečnosti nic nezaručuje.

Kromě změny konceptu základního kapitálu byl změněn i koncept vkladu. Už se nevyžaduje ocenění nepeněžitého vkladu znalcem jmenovaným soudem. Znalce nyní při zakládání společnosti vybírají zakladatelé, jinak jednatel.

Z předchozích odstavců vyplývá skutečnost, že nová právní úprava celkově podporuje zakládání s.r.o. více než předešlá právní úprava, jelikož se snížily náklady a časové zatížení na založení společnosti.

Co se právní úpravy s.r.o. týče, obsahovala ta dosavadní celou řadu ustanovení, jejichž výklad nebyl jednoznačný. Nová řešení se pokouší na tyto obtíže reagovat (Havel, 2012, s. 83). Navíc jsou použita některá nová řešení vyzkoušená v Evropě - například úprava

kmenových listů u s.r.o. Některá ustanovení byla zjednodušena z důvodu širšího pojetí obecné části obchodních korporací. Konkrétně obecná část ZOK je formulována jak pro obchodní společnosti, tak pro družstvo. Předchozí právní úprava obsahovala obecná ustanovení pro obchodní společnosti a samostatně obecná ustanovení pro družstvo.

3.1 Založení a vznik společnosti s ručením omezeným

První částí procesu vytvoření společnosti je její založení. Společnost s ručením omezeným může být založena jednou nebo více osobami, a to fyzickými i právnickými, tuzemskými i zahraničními. Vzniká buď založením bez právního předchůdce, nebo přeměnou jiné obchodní společnosti, tedy s právním předchůdcem. Většina z nich vzniká prvním způsobem.

Rozlišuje se okamžik založení a vzniku společnosti. Založením, které předchází vzniku, vznikají závazky mezi společníky navzájem, dále mezi společníky a prvními jednatelem, popřípadě prvními členy jiných orgánů. Společnost ale ještě neexistuje. Společnost je založena uzavřením společenské smlouvy zakladateli. Jak již bylo zmíněno, společnost může založit i pouze jedna osoba. V tomto případě je zakládajícím dokumentem zakladatelská listina. Smyslem těchto dokumentů je určit účel zakládané společnosti, postavení společníků a její strukturu.

Hlavním obsahem společenské smlouvy je obchodní firma, sídlo společnosti, předmět podnikání, seznam společníků, podíl vkladů a lhůta jejich splatnosti, správce vkladů, výše základního kapitálu a jednatele. Společnost s ručením omezeným provozuje podnikatelskou činnost na základě živnostenského nebo jiného oprávnění. Teprve zápisem do OR společnost vzniká.

3.2 Orgány společnosti s ručením omezeným

Důležitou součástí každé obchodní kapitálové společnosti jsou její orgány, bez kterých nelze fungovat. Jak již bylo uvedeno, s.r.o. vytváří povinně dva orgány. Nejvyšším orgánem je

valná hromada a statutárním orgánem je jednatel. Zákon umožňuje zřízení kontrolního orgánu, kterým je dozorčí rada.

3.2.1 Valná hromada

„Společníci vykonávají své právo podílet se na řízení společnosti na valné hromadě nebo mimo ni.“ (ust. § 167 odst. 1 ZOK). Valná hromada rozhoduje o nejdůležitějších otázkách společnosti. Do působnosti valné hromady patří především rozhodování o změnách výše základního kapitálu, rozhodování o změnách společenské smlouvy, o rozdělení zisku nebo jiných vlastních zdrojů či o úhradě ztrát. Dále sem patří volba a odvolání člena dozorčí rady, likvidátora, jednatele a schvalování jeho odměňování. Ustanovení týkající se valné hromady jsou v ZOK z velké části ustanoveními dispozitivními, společenská smlouva tedy může obsahovat odlišnou úpravu.

Valnou hromadu je nezbytné svolat alespoň jednou za účetní období, a přitom do 6 měsíců od posledního dne předešlého účetního období. V této lhůtě je totiž třeba projednat řádnou účetní závěrku.

Valnou hromadu svolá jednatel po zjištění hrozícího úpadku společnosti nebo z jiných vážných důvodů, které ohrožují cíl společnosti. Pozvánku na valnou hromadu, která obsahuje důležité informace, je třeba zaslat na adresu společníků nejpozději 15 dní před jejím konáním (ust. § 184 odst. 1 ZOK).

Valné hromady se mohou zúčastnit všichni společníci, a to buď osobně, nebo v zastoupení. Účast je pro společníka právem, nikoliv povinností. Povinnost účasti platí pro jednatele.

Valná hromada je usnášeníschopná, jsou-li přítomni společníci vlastníci alespoň polovinu všech hlasů. Není tedy důležitý počet přítomných společníků, ale počet jejich hlasů. U bodů, o kterých je třeba hlasovat, přednese předseda návrh usnesení. Společníci mohou tento návrh buď přijmout, nepřijmout nebo se hlasování zcela zdržet. Záležitosti neuvedené na pozvánce se projednávají pouze v případě přítomnosti všech společníků, a pokud s tím všichni souhlasí.

Nová právní úprava umožňuje rozhodování mimo valnou hromadu, neboli rozhodování per rollam. Osoba oprávněná svolat valnou hromadu zašle návrh rozhodnutí na adresu uvedenou v seznamu společníků nebo jiným způsobem určeným společenskou smlouvou. Pokud společník nedoručí ve lhůtě určené společenskou smlouvou, jinak 15 dnů, osobě oprávněné ke svolání valné hromady souhlas s návrhem usnesení, platí, že s návrhem nesouhlasí (ust. § 176 odst. 1 ZOK). Pokud zákon vyžaduje, aby rozhodnutí valné hromady bylo osvědčeno veřejnou listinou, musí být i podpis společníka na vyjádření (souhlas) k tomuto rozhodnutí úředně ověřen (ust. § 175 odst. 3 ZOK).

Zákon také zavádí kumulativní hlasování. Smlouva může zavést odlišné hlasování pro některé, typicky menšinové společníky. Jedná se o hlasování, kdy hlasy takových společníků budou násobeny počtem osob, které mají být voleny. Zákon tak dává společnosti možnost zvýhodnit některé společníky a dát jim vyšší vliv na složení statutárního nebo jiného orgánu (Havel, 2012, s. 99).

3.2.2 Jednatel

Statutárním orgánem společnosti může být jeden či více jednatelů. Jestliže má společnost více jednatelů, může společenská smlouva určit, že tito jednatelé tvoří kolektivní orgán (ust. § 194 odst. 1 a 2 ZOK). Jednatel zastupuje společnost, zajišťuje obchodní i účetní vedení. Když má společnost více jednatelů, zastupuje společnost každý jednatel samostatně. Na základě zákona je valná hromada oprávněná vyhradit si rozhodování případů, které náleží do působnosti jiného orgánu, tedy i jednatele. Valná hromada však nemůže zastupovat společnost a rozhodovat o jejím obchodním vedení.

Pokud více jednatelů netvoří kolektivní orgán, vyžaduje se pro rozhodování o obchodním vedení společnosti souhlasu většiny z nich. Jednatelem s.r.o. může být také právnická osoba. V takovém případě zastoupí tuto právnickou osobu jí určená fyzická osoba.

Při založení společnosti musí být první jednatelé určeni ve společenské smlouvě, která musí být schválena všemi zakladateli, tudíž se na určení prvních jednatelů musí všichni shodnout. Druhou možností vzniku funkce je volba valnou hromadou, přičemž jednatelem společnosti se zvolená osoba stává okamžikem rozhodnutí valné hromady.

Dojde-li k zániku funkce jednatele, k čemuž může dojít smrtí jednatele, odstoupení nebo odvolání z funkce anebo jiného ukončení jeho funkce, musí valná hromada do 1 měsíce zvolit jednatele nového. Jestliže společnost nemá jednatele nebo jednatel neplní dlouhodobě své povinnosti, svolá valnou hromadu kterýkoliv společník (ust. § 183 ZOK). Pokud společnost nezvolí do jednoho měsíce nového jednatele, jmenuje jej z řad fyzických nebo právnických osob soud na návrh osoby, která na tom má právní zájem. Touto osobou může být kdokoliv ze společnosti i třetí osoba. Toto jmenování platí až do doby, dokud není valnou hromadou zvolen nový jednatel. Jinak může soud společnost i bez návrhu zrušit a nařídít její likvidaci (ust. § 198 odst. 3 ZOK).

Jak uvádí Josková (2015, s. 176), o případném odvolání jednatele rozhoduje valná hromada. Může tak učinit z jakéhokoliv důvodu nebo bez udání důvodu. Stejně tak může jednatel z jakéhokoliv důvodu či bez udání důvodu odstoupit. Platí zde pouze výjimka, že jednatel nemůže z funkce odstoupit v dobu nevhodnou pro společnost. Funkce jednatele zaniká uplynutím jednoho měsíce od doručení oznámení o odstoupení jedinému společníkovi.

4 Charakteristika akciové společnosti

Jak již bylo zmíněno, a.s. je typickou kapitálovou společností. Vyznačuje se povinností tvořit základní kapitál v minimální zákonné výši 2 000 000 Kč nebo 80 000 EUR, který je rozvržen na akcie. Povinnost vytvořit základní kapitál v takovéto minimální výši může být náročné a lze ji tedy považovat za nevýhodu. Dalším typickým znakem a.s. je skutečnost, že její společníci (akcionáři) neručí za dluhy společnosti, což lze naopak považovat za výhodu.

Akciová společnost je již svým charakterem předurčena pro podnikání, které se může opřít o silnou finanční základnu. Také z toho důvodu se počítá s profesionálním řízením a kvalitními kontrolními mechanismy.

4.1 Založení a vznik akciové společnosti

Stejně jako tomu bylo u s.r.o., může být a.s. založena dvojím způsobem. Je možno ji buď založit bez právního předchůdce, nebo může vzniknout přeměnou jiné obchodní společnosti. Následující text se bude věnovat prvnímu způsobu založení.

Akciovou společnost může od 1. 1. 2014 založit i pouze jedna osoba. Může se jednat o osobu fyzickou i právnickou, tuzemskou i zahraniční. Přirozeně ji může založit více fyzických nebo právnických osob. K jejímu založení se nevyžaduje společenská smlouva nebo zakladatelská listina, ale přijetí stanov. Stanovy jsou vlastně smlouvou, právním jednáním, které zavazuje akcionáře, a.s. a všechny její orgány, včetně valné hromady. V případě zakládání a.s. jediným zakladatelem se však jedná o jednostranné právní jednání.

Stanovy se přijímají formou notářského zápisu a musí mít náležitosti požadované zákonem. Jedná se zejména o firmu, sídlo, předmět podnikání, údaje o akciích a základním kapitálu a dále údaje o vnitřním uspořádání společnosti. Okamžik vzniku a.s. nastává až při splnění požadované vkladové povinnosti.

4.2 Akcie

Akcie je ústředním prvkem akciové společnosti. Jedná se o cenný papír, s nímž jsou spojena určitá práva akcionáře jako společníka.

Hodnota všech akcií tvoří dohromady základní kapitál společnosti. Držitelé akcií se podílejí na rostoucí prosperitě společnosti. Tito investoři, jako majitelé firmy, mají právo vykonávat kontrolu nad podnikem a rozhodovat o zásadních záležitostech (Arnold, 2013, s. 203).

Vytvoření základního kapitálu zabezpečují pravidla týkající se emisního kursu akcií. Emisní kurs je peněžní částka, za kterou a.s. (emitent) akcii vydává. Jinak řečeno jde o cenu, za kterou může akcii od a.s. získat její první vlastník. Emisní kurs akcie nesmí být nižší, než je její jmenovitá (účetní) hodnota, ale mohou se rovnat. Jestliže emisní kurs převyšuje jmenovitou (účetní) hodnotu akcie, rozdíl mezi těmito hodnotami tvoří tzv. emisní ážio (ust. § 248 odst. 1 ZOK). Nejedná se o vklad do základního kapitálu, ale o vlastní zdroje společnosti.

Podle práv, která jsou spojená s akciemi, lze rozlišovat dva druhy akcií - kmenové a prioritní. S prioritními akciemi jsou spojena přednostní práva týkající se podílu na zisku nebo na jiných vlastních zdrojích nebo na likvidačním zůstatku společnosti.

Dalším cenným papírem, který lze emitovat, je zatímní list. Pokud splatil akcionář svůj vklad, je společnost povinna vydat mu akcie. Pokud není vklad splacen, je možné vydat zatímní list nebo práva a povinnosti akcionáře ponechat v nehmotném režimu jako tzv. nesplacenou akcii. Zatímní list je cenný papír na řad, se kterým jsou spojena práva a povinnosti spojená s nesplacenou akcií (ust. § 285 odst. 1 a 2 ZOK).

Černá (2015, s. 382) se zmiňuje, že co se týká hmotné či nehmotné podoby akcie, projevuje se od poloviny 20. století stále více snaha o dematerializaci akcií, kdy jsou akcie nahrazeny zápisem v elektronické evidenci. Jedná se o zaknihované akcie, jejichž hlavní výhoda tkví v zajištění jejich bezpečnosti a úspoře spojené s jejich vydáním. Nevýhodou bývají často vysoké poplatky, které jsou s jejich vedením v evidenci zaknihovaných cenných papírů spojeny. ZOK mezi akcií a zaknihovanou akcií důsledně nerozlišuje, pojem akcie zahrnuje obě formy.

V oblasti akcií došlo v rámci rekodifikace k velkým změnám. Nově je možné vydat kusové akcie, které představují stejný podíl na základním kapitálu společnosti a nemají tedy žádnou jmenovitou hodnotu, ale pouze hodnotu účetní. Účetní hodnota se určí podílem základního kapitálu a počtu akcií. Vydávat souběžně kusové akcie a akcie se jmenovitou hodnotou není dovoleno. Zákon se nezmiňuje o možnosti přeměny akcií se jmenovitou hodnotou na kusové akcie a obráceně. Lze však usoudit, že takové přeměny jsou možné na základě změny stanov. Základní výhodou kusových akcií je zjednodušení procesu nominálního zvýšení nebo snížení základního kapitálu, jehož důsledkem by jinak byla změna jmenovité hodnoty akcií. To by u akcií vyvolalo potřebu je vyměnit nebo vyznačit novou výši jmenovité hodnoty. Další výhody přinášejí kusové akcie při přechodu na jinou měnu (euro), jelikož umožní vyhnout se komplikovanému přepočtu. To bylo ostatně důvodem, proč kusové akcie připustilo Německo (Černá, 2015, s. 384).

Z hlediska formy se i nadále rozlišuje mezi akciemi na jméno (cenný papír na řad) a na majitele (cenný papír na doručitele). ZOK nicméně navazuje na zákon o některých opatřeních ke zvýšení transparentnosti a.s., který zrušil s účinností od června 2013 možnost vydávat listinné akcie na majitele, u kterých se neuvádí jméno akcionáře (na rozdíl od akcií na jméno). Tyto akcie na majitele měla více jak polovina akciových společností. Cílem opatření je dohledatelnost akcionáře a tím zvýšení transparentnosti podnikatelského prostředí (Josková, 2014, s. 18). Nyní je tedy možné vydat akcii na majitele pouze jako zaknihovaný či imobilizovaný cenný papír - neboli cenný papír uložený do hromadné úschovy u oprávněné osoby (ust. § 274 odst. 2 ZOK).

4.3 Práva a povinnosti akcionářů

S držením akcií se pojí práva a povinnosti akcionářů, přičemž práv je podstatně více než povinností - i nadále platí, že akcionář má jen vkladovou povinnost a povinnost loajality vůči společnosti. Stanovy jim jiné povinnosti uložit nemohou. Akcionáři, jak již bylo zmíněno, nemají ani povinnost ručení za závazky společnosti.

U práva na podíl na zisku je třeba upozornit na fakt, že nově je možné vyplácet i zálohy na podíl na zisku, dále je možné vyplácet podíl na zisku i v naturální podobě a u akcionářů s listinnými akciemi na jméno se podíl vyplácí pouze bezhotovostním

převodem (Josková, 2014, s. 19). Právo na podíl na zisku má každý akcionář i nadále v poměru jeho podílu k základnímu kapitálu. Jedná se o dlouhodobou tradici, kterou v nové úpravě nebylo potřeba měnit.

Základním právem akcionáře je právo podílet se na řízení společnosti, s čímž je spojeno právo účastnit se valné hromady a hlasovat na ní. Určí-li tak stanovy, volí se členové orgánů kumulativním hlasováním. Počet všech hlasů se násobí počtem volených členů orgánu a akcionář se může rozhodnout, kterému členovi odevzdá jaký počet hlasů (ust. § 354 a § 355 odst. 1 ZOK). Dále má akcionář právo na likvidačním zůstatku při zrušení společnosti s likvidací.

4.4 Orgány akciové společnosti

Jak již bylo zmíněno, po rekodifikaci z roku 2014 je možné si u a.s. zvolit systém vnitřní struktury, a to dualistický či monistický. Podle Hurychové (2015, s. 31) má struktura obchodní korporace bezprostřední vliv na způsob řízení a kontroly dané korporace. Z tohoto pohledu je jednou z nejaktuálnějších otázek po rekodifikaci českého soukromého práva nově upravený monistický systém. Za jistou nevýhodu monistického systému lze považovat to, že kompetence orgánů společnosti je podle zákona upravena zejména odkazem na dualistický systém. Naopak výhodou monistického systému je možnost řízení společnosti jedinou osobou, neboť je umožněno, aby statutárním ředitelem a jediným členem správní rady byla stejná osoba.

Podobně jako tomu bylo u společnosti s ručením omezeným a společenské smlouvy, je to u akciové společnosti a stanov. Ustanovení týkající se orgánů a.s. jsou v ZOK také zčásti ustanoveními dispozitivními, stanovy tedy mohou obsahovat odlišnou úpravu.

4.4.1 Valná hromada

V obou systémech řízení zůstává valná hromada i nadále nejvyšším orgánem společnosti, tedy je zachováno její výsadní postavení. Jednou z nejpodstatnějších změn týkající se valné

hromady je úprava korespondenčního hlasování umožňující zrychlení celého procesu rozhodování.

Valnou hromadu svolává představenstvo minimálně jednou za účetní období. Pozvánka na valnou hromadu musí být uveřejněna na internetových stránkách společnosti minimálně 30 dnů před jejím konáním. Zároveň musí být zaslána akcionářům na jejich adresu.

Dle § 412 odst. 1 ZOK je valná hromada usnášeníschopná za přítomnosti akcionářů, jejichž akcie přesahují 30 procent základního kapitálu. Rozhoduje se většinou hlasů přítomných akcionářů.

4.4.2 Představenstvo – dualistický systém

Představenstvu náleží obchodní vedení, činí kroky uložené zákonem a náleží mu i veškerá další působnost, která nespadá do působnosti jiných orgánů. Členy představenstva volí a odvolává z jakéhokoli důvodu valná hromada. Stanovy mohou toto oprávnění přenést na dozorčí radu. Představenstvo má 3 členy a jejich funkce trvá 1 rok. Představenstvo si volí předsedu, jehož hlas je v případě rovnosti hlasů rozhodující. Nově jsou připuštěny zásahy do obchodního vedení tehdy, požádá-li o to představenstvo (Bělohlávek, 2013, s. 1825).

4.4.3 Dozorčí rada – dualistický systém

Dozorčí rada je kontrolním orgánem, jehož členy volí a odvolává nejvyšší orgán - valná hromada. ZOK vypustil povinnou spoluúčast zaměstnanců. Stejně tak jako představenstvo má dozorčí rada 3 členy, v jejichž čele stojí předseda, přičemž funkce členů dozorčí rady trvá 3 roky.

Jmenování chybějících členů dozorčí rady soudem lze zahájit pouze na návrh osoby, která na tom má právní zájem. Jmenování členů soudem je až řešením *ultima ratio* - lze k němu přistoupit až tehdy, pokud není možné jmenovat tyto členy v rozumné době příslušným orgánem (Polišenská, 2016, s. 19).

Nově může být členem představenstva a dozorčí rady i právnická osoba jednající prostřednictvím zastoupení pověřenou fyzickou osobou.

4.4.4 Správní rada – monistický systém

V případě správní rady se jedná zejména o orgán kontrolní, v porovnání s dozorčí radou v dualistickém systému však plní i některé významné funkce výkonné. Rozhoduje totiž o základním zaměření obchodního vedení a náleží jí také zbytková působnost. Správní rada je tříčlenná, volí jí valná hromada a v jejím čele stojí předseda, který má zejména organizační úkoly. Zákon jinak upravuje postavení členů správní rady poměrně stroze. Částečně se použije právní úprava týkající se dozorčí rady a zčásti úprava představenstva.

4.4.5 Statutární ředitel – monistický systém

Statutární ředitel je statutárním orgánem společnosti, který zastupuje společnost a náleží mu obchodní vedení společnosti. Statutárním ředitelem může být jen fyzická osoba, kterou jmenuje správní rada. ZOK § 463 odst. 3 říká, že statutárním ředitelem může být i předseda správní rady, přičemž na jeho postavení se použije přednostně ustanovení o představenstvu.

5 Analýza vývoje počtu kapitálových korporací od roku 1991 do současnosti

Od roku 1951 s.r.o. neexistovaly a nemohly být zakládány a a.s. také téměř neexistovaly. To se změnilo po revoluci v roce 1989, kdy bylo zakládání těchto společností opět umožněno. V této kapitole bude sledováno, jak se počet společností s ručením omezeným a akciových společností od té doby vyvíjel, a jakými konkrétními skutečnostmi byl ovlivňován. Základní otázka zní, zda je tento vývoj klesající či stoupající.

K 1. 1. 1992 nabyt účinnosti obchodní zákoník, který byl za dobu své existence 74krát novelizován. Tyto novelizace reagovaly částečně na nedostatky zjištěné v praxi v průběhu existence obchodního zákoníku a částečně na aktuální potřeby ekonomiky. Smyslem právních předpisů z oblasti obchodního práva je upravovat ekonomické vztahy ve společnosti, a tím usnadnit fungování ekonomiky. Tyto právní předpisy mají také reagovat na měnící se společenské poměry. Za takovou reakci lze potom považovat novelizaci zákonů. S ohledem na dosavadní úpravu obchodního práva vzešla potřeba právní úpravu zjednodušit a přizpůsobit aktuálním společensko-ekonomickým poměrům. Proto byly přijaty NOZ a ZOK, které nabyly účinnosti 1. 1. 2014. Vzhledem k důvodům pro přijetí nových zákonů lze předpokládat, že vývoj počtu kapitálových korporací bude stoupající.

V následujících odstavcích bude podrobně znázorněno, jak obchodní zákoník se svými novelami a dva nové zákony působily na vývoj počtu kapitálových společností v ČR, a to v jednotlivých letech od roku 1991 až do současnosti. Údaje o počtech společností vyplývají z databázi Českého statistického úřadu, přičemž všechny ilustrace byly vytvořeny autorkou práce.

Při bližším zkoumání údajů o počtu kapitálových společností uvedených v této kapitole si lze povšimnout jisté nesrovnalosti. A sice té, že pokud se k celkovému počtu společností za jeden rok připočte počet nově vzniklých společností za následující rok a odečte počet zaniklých společností za následující rok, nesouhlasí tento počet s celkovým počtem společností za následující rok. Přitom by tomu tak mělo podle logického uvažování být. Vysvětlení zní tak, že se celkové počty ekonomických subjektů k 31. 12. daného roku generují z registru ekonomických subjektů, a to ze stavu databáze k 31. 12. daného roku.

Kdežto počty vzniklých a zaniklých subjektů k 31. 12. daného roku se generují ze stavu databáze registru ekonomických subjektů k 31. 3. roku následujícího. Důvodem tohoto způsobu je, že zmíněný tříměsíční časový odstup více odpovídá realitě, jelikož administrativní zdroje, ze kterých jsou získávány informace o vzniklých a zaniklých ekonomických subjektech, často poskytují tyto informace se zpětnou platností. Registr ekonomických subjektů je navíc historickou databází, do které lze zaznamenávat změny či opravy se zpětnou platností. Proto počet vzniklých a zaniklých společností v průběhu kalendářního roku vypočtený ze stavu databáze ke konci čtvrtletí následujícího roku nemůže korespondovat se stavem společností ke konci roku vypočteným ze stavu databáze ke konci roku.

Analýza vývoje počtu kapitálových korporací bude rozdělena do 4 časových úseků – období mezi lety 1991 – 1999, období 2000 – 2006, 2007 – 2016 a na závěr samostatně rok 2017. Jednotlivá období jsou ohraničena významnějšími událostmi, které zasáhly do vývoje počtu obchodních společností. Roku 1991 se vrátila úprava obchodních kapitálových korporací, roku 2000 přišla rozsáhlá novela obchodního zákoníku a rok 2007 je rokem předkrizovým. Rok 2017 je rozebrán v samostatné podkapitole, protože ukazuje nejaktuálnější vývoj.

5.1 Období 1991 – 1999

V období 1991 – 1999 byla první významná novela přijatá v roce 1996, která mírně zpřísnila úpravu obchodních společností, a hlavně úpravu s.r.o. Jednalo se zejména o zákaz výkonu hlasovacího práva v určitých případech, byla stanovena nová pravidla o nepeněžitém vkladu a na rozdělení zisku byla vztažena obdobná pravidla platná pro a.s. To způsobilo mírný pokles v růstové tendenci celkového počtu s.r.o., jak lze vyčíst z tabulky níže. Zatímco se od roku 1994 do roku 1995 jejich počet zvýšil o 18 765 a od roku 1993 do roku 1994 dokonce o 20 906, v roce 1996 už byl nárůst počtu s.r.o. ve srovnání s předchozím rokem pouze o 15 934.

Tab. 1 Celkový počet kapitálových společností v období 1991 - 1999

rok	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
s.r.o.	19892	39959	62735	83641	102406	118340	135045	151271	167064
a.s.	2605	3846	4994	6346	7783	9468	10755	11911	12953
Celkem	22497	43805	67729	89987	110189	127808	145800	163182	180017

Zdroj: vlastní zpracování podle (ČSÚ 2018)

Od roku 1991 do roku 1999 vzniklo celkem 157 520 nových kapitálových společností. Data jejich vzniku a zániku v jednotlivých letech nejsou pro toto období k dispozici. Český statistický úřad je zaznamenává až od roku 2003.

5.2 Období 2000 – 2006

V období mezi lety 2000 - 2006 došlo ke 2 větším událostem, které stojí za zmínku, a které se mimo jiné dotkly kapitálových korporací. Jedná se o rozsáhlou novelu z roku 2000 a o vstup ČR do EU. V následujících řádcích bude znázorněno, jak se tyto změny dotkly konkrétních právních forem kapitálových korporací.

K 1. 1. 2001 nabyla účinnosti významná novela, jež přinesla některé změny. Za jednu z nejzásadnějších změn týkající se a.s. lze považovat to, že u a.s. s jediným akcionářem, nemuselo mít představenstvo 3 členy, ale stačil pouze 1 člen. Jak je ovšem vidět z tabulky níže, žádné podstatné změny v růstu počtu a.s. tato změna nevyvolala.

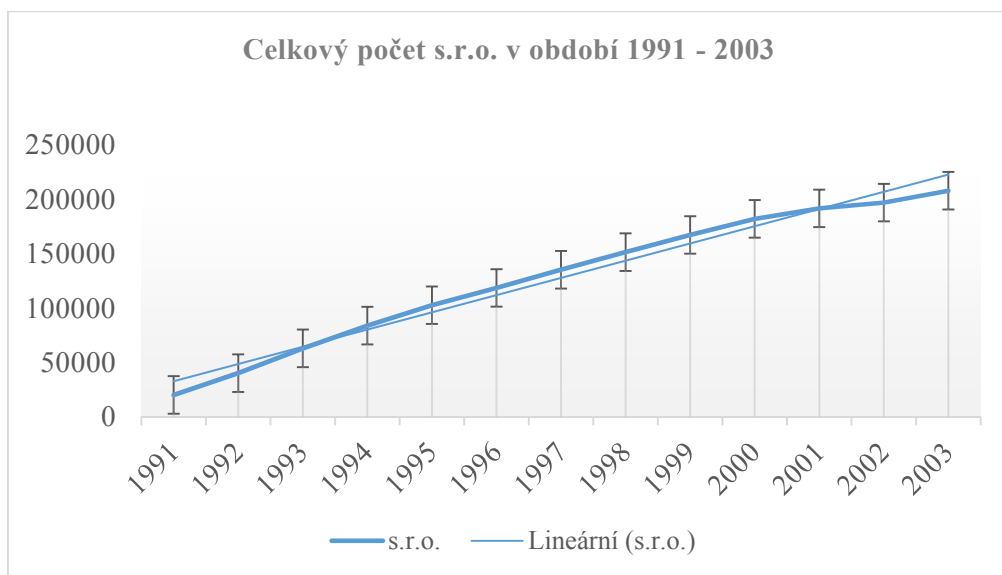
Tab. 2 Celkový počet kapitálových společností v období 2000 - 2006

rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
s.r.o.	181819	191476	196772	207755	219648	231169	244417
a.s.	14032	14810	15247	15903	16403	17031	18093
Celkem	195851	206286	212019	223658	236051	248200	262510

Zdroj: vlastní zpracování podle (ČSÚ 2018)

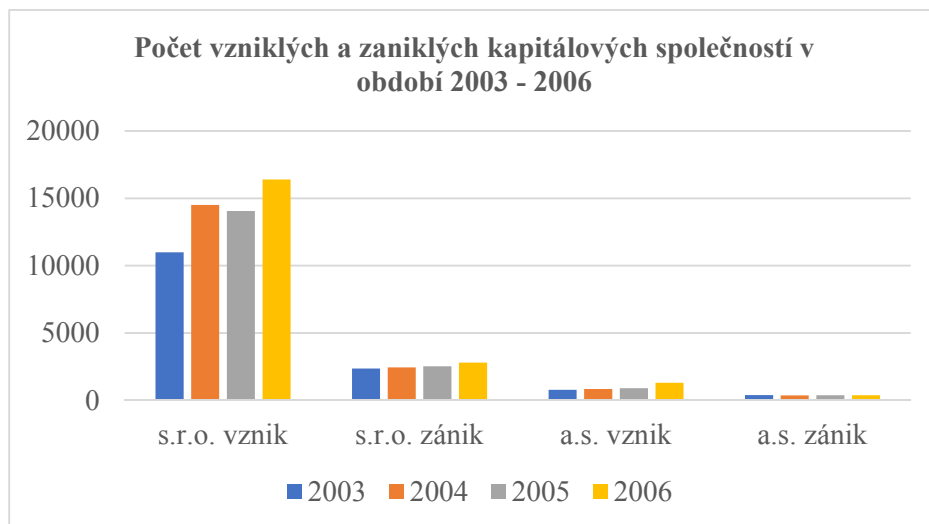
Zmíněná novela z roku 2000 se dotkla spíše s.r.o., kterým přinesla zásadnější změny. Jejich právní úprava se touto novelou z pohledu podnikatelů výrazně zpřísnila. Minimální výše základního kapitálu se zdvojnásobila ze 100 000 Kč na 200 000 Kč, což znamenalo dvakrát větší finanční zátěž pro osoby zakládající s.r.o. Také byl rozšířen rozsah zákonného ručení společníků. To pro podnikatele zase znamenalo zvýšení rizika. Dále tato novela přinesla

zákaz řetězení – žádná s.r.o. se nesměla stát jediným společníkem jiné s.r.o. a žádná fyzická osoba nesměla být jediným společníkem ve více než třech s.r.o. Celkově tedy došlo ke zdůraznění kapitálové podstaty s.r.o., a tím k jejímu přiblížení se a.s. Tato skutečnost nebyla pro podnikatele zakládající s.r.o. příliš atraktivní, jelikož tyto společnosti jsou a byly zakládány hlavně právě díky nízkým nákladům na založení. Jak ukazuje následující graf, počet s.r.o. se sice i po této novele nadále zvyšoval, avšak již pozvolnějším tempem.

Obr. 1 Celkový počet s.r.o. v období 1991 – 2003
Zdroj: vlastní zpracování podle (ČSÚ 2018)

Klesající tendence celkového počtu s.r.o. započatá v roce 2001 se ovšem poměrně brzy změnila. V následujícím grafu již lze pozorovat skokový nárůst počtu nově zakládaných s.r.o. v roce 2004. Tento zájem podnikatelů zakládat v ČR nová s.r.o. byl zřejmě vzbuzen jejím vstupem do EU, který výrazně zjednodušil obchodování s ostatními členskými státy a přinesl nové příležitosti. Českým společnostem bylo najednou umožněno nabízet jejich produkty tam, kde to do té doby bylo poměrně složité.

Obr. 2 Počet vzniklých a zaniklých kapitálových společností v období 2003 – 2006

Zdroj: vlastní zpracování podle (ČSÚ 2018)

Oproti počtu nově vzniklých s.r.o., rostl v těchto letech počet nově vzniklých a.s. stále stejným tempem. To si lze jednoduše vysvětlit tím, že i přes nové možnosti a příležitosti, které podnikatelům vstup ČR do EU přinesl, zůstává zakládání a.s. na rozdíl od zakládání s.r.o. dražší a náročnější záležitostí. Pokud jde o zanikání těchto společností v období mezi lety 2003 a 2006, nelze pozorovat žádné výrazné odchylky od běžného vývoje.

Během let 2000 - 2006 se celkový počet obchodních kapitálových společností v ČR zvýšil o 66 659.

5.3 Období 2007 – 2016

Stejně jako tomu bylo u přechozího období, i toto období doprovází dvě zásadní změny. Rovněž jde o jednu změnu ekonomickou a jednu právní. Tou první je globální finanční krize z roku 2008, a druhou rekonstrukce české právní úpravy z roku 2014. Obě události se kromě jiného samozřejmě významně dotkly obchodní kapitálových společností a tedy i vývoje jejich počtu.

Tab. 3 Celkový počet kapitálových společností v období 2007 - 2016

rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
s.r.o.	261449	280395	297647	315289	332005	348463	365149	384788	405889	426962
a.s.	20455	22700	23312	23991	24667	25057	25255	25439	25710	26005
celkem	281904	303095	320959	339280	356672	373520	390404	410227	431599	452967
změna v %	x	7,52	5,89	5,71	5,13	4,72	4,52	5,08	5,21	4,95

Zdroj: vlastní zpracování podle (ČSÚ 2018)

Tabulka výše ukazuje, že se procentuální změna (nárůst) v celkovém počtu kapitálových společností mezi jednotlivými roky v období 2007 – 2016 každým rokem snižovala, a to až do roku 2014. Největší pokles byl zaznamenán v roce 2009.

Co se týče nově zakládaných kapitálových společností, začal jejich celkový počet po roce 2007 klesat, což bylo patrně právě následkem již zmíněné globální finanční krize. Je logické, že se atraktivita zakládání nových podniků v těchto krizových letech dosti snížila. Celkový počet nově zakládaných kapitálových společností začal poté zase pozvolna stoupat až v roce 2010.

Konkrétně počet nově zakládaných s.r.o. se od roku 2011 už jen zvyšuje. V tabulce níže je možné pozorovat, že jejich nejvyšší nárůst byl zaznamenán v letech 2014 a 2015. O tento nárůst se zasloužila rekodifikace z roku 2014, která (jak bylo v této práci několikrát zmíněno) usnadnila zakládání s.r.o. hned z několika hledisek. Snížení minimální výše základního kapitálu na 1 Kč zde hrálo asi nejzásadnější roli. Potenciálním podnikatelům, kterým dosud v založení s.r.o. bránila povinnost složit základní kapitál v dosavadní minimální výši 200 000 Kč, se s novou právní úpravou doslova otevřely dveře.

I po zmíněné rekodifikaci právní úpravy však představovaly jisté finanční zatížení při zakládání s.r.o. ještě nutné administrativní náklady. Toto zatížení bylo do určité míry odstraněno v roce 2016 novelou zákona o soudních poplatcích, která nabyla účinnosti 7. 6. 2016. Záměr spočíval v podpoře malého a středního podnikání, jak požadovala nová evropská legislativa. Hlavním cílem této novely bylo ještě více zlevnit proces založení s.r.o. a tím dále zvýšit její atraktivitu. Pokud nyní zápis nově vznikající s.r.o. provede přímo notář, a to na základě zakladatelského právního jednání sepsaného ve formě notářského zápisu, zakladatelské právní jednání bude obsahovat pouze zákonem předepsané nezbytné

náležitosti a vkladová povinnost bude splněna pouze peněžitými vklady, neplatí se za zápis takové s.r.o. žádný soudní poplatek. Za těchto předpokladů (a pokud společnost zakládá pouze jeden společník se základním kapitálem 1 Kč) činí nejnižší možné minimální náklady na založení s.r.o. pouze 3 530 Kč (Murár 2016). Co se časové úspory při zakládání s.r.o. týče, může notář navíc provést zápis společnosti okamžitě, na rozdíl od soudu, který má na zápis společnosti lhůtu 5 dnů.

Tab. 4 Počet nově vzniklých kapitálových společností v období 2007 – 2016

rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
s.r.o.	20938	22633	21717	22456	21180	21571	22227	24366	26068	27881
a.s.	3931	1328	1094	1 174	1160	869	618	622	851	890
Celkem	24869	23961	22811	23630	22340	22440	22845	24988	26919	28771

Zdroj: vlastní zpracování podle (ČSÚ 2018)

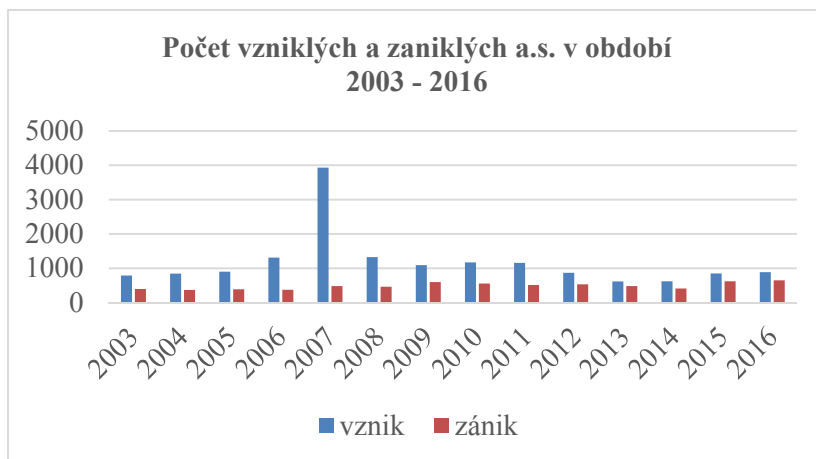
Naopak počet nově vzniklých a.s. zaznamenal v letech 2012, 2013 a 2014 velký pokles a jejich celkový počet oproti s.r.o. stoupal jen pozvolna. Tento jev může souviset se skutečností, že se od roku 2013 nesmí vydávat listinné akcie na majitele, které umožňovaly anonymitu akcionářů, a které měla v té době nadpoloviční většina existujících a.s. To lze považovat i za příčinu zvýšení počtu zaniklých a.s. po roce 2014, které ukazuje následující tabulka. V roce 2015 se v porovnání s rokem 2014 zvýšil počet zaniklých a.s. o téměř 51 procent.

Tab. 5 Počet zaniklých kapitálových společností v období 2007 – 2016

rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
s.r.o.	3872	3863	4427	4520	4698	4729	4762	4317	6014	7409
a.s.	481	462	601	555	516	533	481	411	620	650
Celkem	4353	4325	5028	5075	5214	5262	5243	4728	6634	8059

Zdroj: vlastní zpracování podle (ČSÚ 2018)

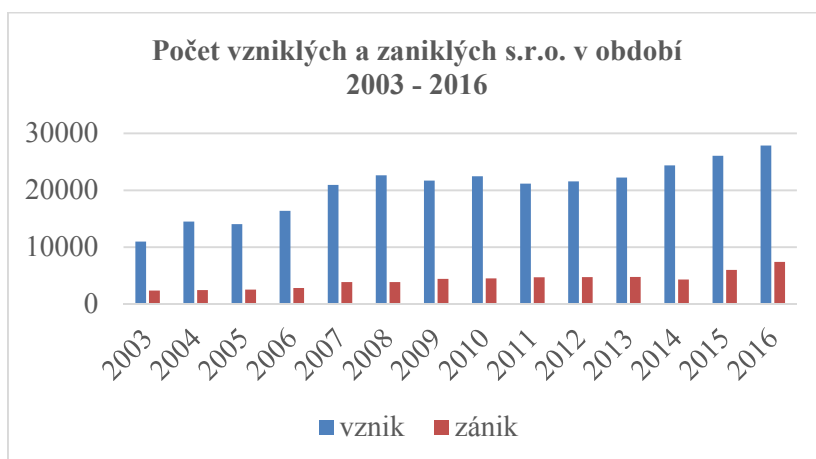
Uváží-li se data o počtech obchodních kapitálových společností uvedená v předchozích obdobích, tak lze pozorovat, jak se před krizovým rokem 2008 rapidně zvýšil zájem o zakládání nových společností. V následujících dvou grafech je zřetelně vidět, že počet nově vzniklých s.r.o. a hlavně a.s. v roce 2007 neuvěřitelně narostl.

Obr. 3 Počet vzniklých a zaniklých a.s. v období 2003 – 2016

Zdroj: vlastní zpracování podle (ČSÚ 2018)

Tento jev má své vysvětlení – může za to konjunktura hospodářského cyklu, která předchází recesi (jež nastala v roce 2008). V roce 2007 dosahoval hospodářský cyklus vrcholu. Dařilo se jak firmám, tak domácnostem. Díky tomu rostl i hrubý domácí produkt, stát vybral více daní a mohl více investovat. Podniky také více investovaly, více produkovaly, zaměstnávaly více pracovníků, tudíž rostly i spotřebitelské výdaje. Lidé viděli v této době spoustu podnikatelských příležitostí, jelikož poptávka převyšovala nabídku.

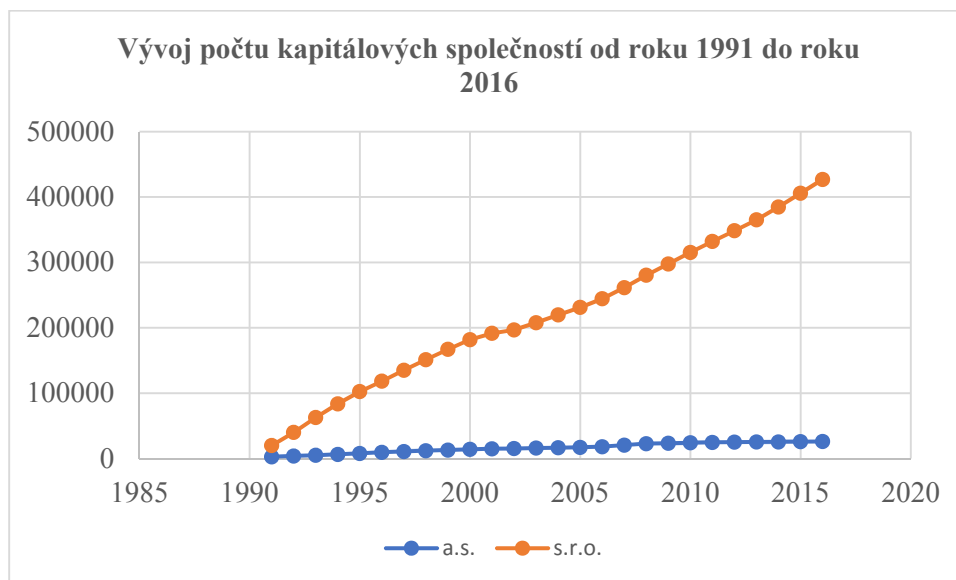

Obr. 4 Počet vzniklých a zaniklých s.r.o. v období 2003 – 2016

Zdroj: vlastní zpracování podle (ČSÚ 2018)

Není tedy divu, že se v roce 2007 založilo o tolik více nových společností než v předchozích letech. Celkový počet kapitálových společností se v období od roku 2007 do roku 2016 zvýšil o 171 063.

Pro ucelenější pohled na celkový vývoj počtu obchodních kapitálových společností slouží následující graf, který znázorňuje, jak se tento počet vyvíjel od roku 1991 do roku 2016. Je zde také velmi dobře vidět, jak moc byl vždy počet a.s. převyšován počtem s.r.o.

Obr. 5 Vývoj počtu kapitálových společností od roku 1991 do roku 2016
Zdroj: vlastní zpracování podle (ČSÚ 2018)

5.4 Rok 2017

Především kvůli aktuálnosti bude vývoj obchodních kapitálových korporací v loňském roce popsán podrobněji, včetně informací o místech jejich vzniku a nejčtenějších předmětech činnosti. Český statistický úřad neměl v době tvorby této práce k dispozici údaje z roku 2017. Ty však zveřejňuje Bisnode - poskytovatel ekonomických informací o společnostech a podnikatelích. Informace uvedené v následujících odstavcích vychází z databází a výpočtů této poradenské společnosti.

V současné době počet nově zakládaných obchodních korporací prudce narůstá. ČR zažívá ekonomický boom. Nezaměstnanost je zanedbatelná a hrubý domácí produkt roste. Tento fakt se odrazil na velikém zájmu podnikatelů o zakládání nových společností.

V loňském roce vzniklo 32 187 nových kapitálových korporací – 31 204 s.r.o. a 983 a.s. To je pro zajímavost pouze přibližně dvakrát méně než za celé šestileté období 2000 – 2006.

Celkový počet těchto společností v ČR loni přesáhl 475 000 a meziročně se zvýšil zhruba o 5 procent. Jak se dalo očekávat, nejvíce podniků vznikalo v Praze, Brně a Ostravě. Co se předmětů činnosti týče, vedoucí postavení mají u kapitálových korporací služby, velkoobchod a podnikání v oblasti nemovitostí. Podrobnější údaje jsou zaznamenány v následujících třech tabulkách.

Tab. 6 Celkový počet a počet nově vzniklých kapitálových společností v roce 2017

2017	celkový počet	nově vzniklé	z toho nově vzniklé v Praze	
			počet	procento
s.r.o.	449 360	31 204	13 561	43,46
a.s.	26 258	983	669	68,06
celkem	475 618	32 187	14 230	x

Zdroj: vlastní zpracování podle (Bisnode 2018)

Skutečnost, že obchodní korporace vloni vznikaly hlavně v Praze, nejspíš nikoho nepřekvapí. Že se ale jedná o téměř polovinu celého objemu (44,21 procent) nově vzniklých společností, to už pro někoho trochu překvapující být může. V tomto městě v roce 2017 přibýlo 13 561 s.r.o. a 669 a.s. Na druhém místě je Jihomoravský kraj, ve kterém má sídlo 12,56 procent nově vzniklých kapitálových společností. Další kraje už od sebe nedělí tak velké rozdíly. Tyto počty se odvíjí zejména od koncentrace obyvatel a velikosti daného kraje. Nejméně společností vznikalo v Karlovarském kraji, který je po Praze a Libereckém kraji třetím nejmenším krajem.

Tab. 7 Počet nově vzniklých kapitálových společností podle krajů v roce 2017

	s.r.o.	a.s.	celkem	Podíl na celku
Praha	13 561	669	14 230	44,21 %
Jihomoravský kraj	3 931	111	4 042	12,56 %
Moravskoslezský kraj	2 518	35	2 553	7,93 %
Středočeský kraj	2 389	38	2 427	7,54 %
Jihočeský kraj	1 096	9	1 105	3,43 %
Plzeňský kraj	1 087	13	1 100	3,42 %
Olomoucký kraj	1 058	20	1 078	3,35 %
Ústecký kraj	1 018	14	1 032	3,21 %
Zlínský kraj	972	13	985	3,06 %
Královéhradecký kraj	854	9	863	2,68 %
Pardubický kraj	756	18	774	2,40 %
Liberecký kraj	688	7	695	2,16 %
Vysočina	647	9	656	2,04 %
Karlovarský kraj	449	9	458	1,42 %
neurčeno	180	9	189	0,59 %
Celkem	31 204	983	32 187	100,00 %

Zdroj: vlastní zpracování podle (Bisnode 2018)

Pokud jde o předmět činnosti, vedoucí místo zauímají ostatní profesní, vědecké a technické činnosti. Do těch dle klasifikace ekonomických činností CZ-NACE spadá celé spektrum služeb. Jelikož se jedná o největší sektor trhu, dá se i předpokládat, že nejvíce podnikatelů bude zakládat své společnosti právě s tímto předmětem činnosti.

Tab. 8 Nejčastější předměty činnosti kapitálových korporací v roce 2017

Předmět činnosti	Počet nových kapitálových společností	Podíl na celku
Ostatní profesní, vědecké a technické činnosti	4 769	14,82 %
Pronájem a správa vlastních nebo pronajatých nemovitostí	2 963	9,21 %
Nespecializovaný velkoobchod	2 551	7,93 %
Zprostředkování velkoobchodu a velkoobchod v zastoupení	2 328	7,23 %
Stravování v restauracích, u stánků a v mobilních zařízeních	1 813	5,63 %

Zdroj: vlastní zpracování podle (Bisnode 2018)

Podle aktuálních informací ministerstva financí z 11. 4. 2018 by měla ekonomika v letošním a příštím roce růst ještě rychleji než je tomu nyní. Dokud bude pokračovat ekonomická prosperita ČR, dá se i do budoucna očekávat stále se zvyšující zájem o podnikání a tudíž i růst počtu nově vznikajících kapitálových korporací. Pokud jde o dopad právní úpravy na tento růst, lze i v tomto směru vyslovit následující předpoklad. Vzhledem k tomu, že platná právní úprava je poměrně mladá a byla dlouhou dobu připravovaná, český zákonodárce zřejmě nepřistoupí v nejbližší době k takovým zásadním novelizacím, jež by mohly růst počtu obchodních korporací nějak výrazně ovlivnit, a to ať už pozitivně nebo negativně. Nelze ovšem vyloučit, že k nějaké změně právní úpravy v této oblasti může dojít, avšak spíše v důsledku legislativní činnosti v EU, které se česká právní úprava musí přizpůsobit.

Závěr

V bakalářské práci „Obchodní kapitálové korporace – ekonomické a právní aspekty“ bylo cílem charakterizovat nejprve historii právní úpravy akciové společnosti a společnosti s ručením omezeným, poté podrobněji popsat současnou právní úpravu těchto korporací po rekodifikaci soukromého práva a v návaznosti na to vzájemně porovnat jejich ekonomické a právní aspekty. Dále bylo cílem vytyčit hlavní výhody a nevýhody kapitálových korporací z pohledu podnikatelů a v poslední části práce, v návaznosti na předchozí kapitoly, analyzovat vývoj počtu kapitálových společností v ČR. Součástí zmíněného cíle bylo tento vývoj, zejména výkyvy, dle reálných příčin odůvodnit.

V první části práce je proto vysvětlen a chronologicky uspořádán vývoj obchodních kapitálových společností, jejich příslušné právní úpravy od počátků jejich výskytu a poté je zde podrobněji popsána současná právní úprava těchto korporací. Dále jsou definovány obchodní kapitálové korporace spolu s jejich společnými znaky. Tato část obsahuje i stručné porovnání s obchodními společnostmi osobními. Další dvě kapitoly jsou věnovány podrobnější charakteristice společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti včetně procesu jejich zakládání a vzniku. V těchto kapitolách se nachází i vzájemné odkazování se na druhou právní formu podnikání za účelem jejich porovnání. V poslední kapitole práce je podrobně znázorněno, jak se v ČR od roku 1991 až do současnosti vyvíjel počet společností s ručením omezeným a akciových společností, a zejména za pomoci informací uvedených v teoretické části je tento vývoj okomentován. Tato praktická část práce prostřednictvím konkrétních dat zachycuje, jak se v průběhu času v reakci na změny právní úpravy měnila atraktivita zakládání nových kapitálových korporací.

Informace byly čerpány v první řadě z právních předpisů a z důvodových zpráv k nim. Zčásti bylo čerpáno i z informací dostupných na internetu a z autorčiných znalostí nabytých při dosavadním studiu. Nejčennější údaje pro zpracování praktické části byly na vyžádání získány přímo od ochotných zaměstnanců Českého statistického úřadu, jelikož všechny nejsou veřejně dostupné.

Z praktické části práce vyplynulo, že ne vždy byl vývoj počtu obchodních kapitálových společností primárně ovlivňován pouze právní úpravou, ale že veliké změny v rozhodování

podnikatelů jsou podněcovány i politickými a ekonomickými faktory. Hypotéza stoupajícího vývoje počtu kapitálových korporací se potvrdila. Celkový počet s.r.o. a a.s. od roku 1991 do současnosti skutečně každým rokem vzrostl. Za pozitivní stránku této zjištěné skutečnosti lze považovat, že se stále zvyšuje počet nových pracovních míst, což má za následek klesající nezaměstnanost. Dále vznikají nové podniky přinášející nové nápady. Tím pádem se uspokojují takové potřeby spotřebitelů, které vznikly v reakci na nové trendy, a kterým se staré podniky nedokázaly přizpůsobit. Zároveň se se zvyšujícím počtem obchodních společností také zvyšuje šance na vytváření nových technologií a česká ekonomika se tak může posunout na vyšší úroveň. Naopak negativní stránkou rostoucího počtu kapitálových korporací může být poškození jejich prestiže. Zejména pak u s.r.o., kterou si při platnosti současné právní úpravy může založit opravdu téměř každý člověk, dochází ke znehodnocení této právní formy podnikání. Každý člověk si navíc s vedením s.r.o. nemusí úspěšně poradit, tudíž může docházet k následnému úpadku společnosti, neuspokojení jejich věřitelů a propouštění zaměstnanců. Pokud by se mělo uvažovat o oslabení této negativní stránky, mohlo by k tomu dojít například opětovným zpřísněním některých požadavků pro zakládání a fungování těchto společností.

Předkládaná bakalářská práce obsahuje mnoho vysvětlení toho, proč jsou společnosti s ručením omezeným nejoblíbenější právní formou podnikání, a v praktické části je znázorněno, že jejich počet v každé době o mnoho převyšoval, převyšuje a stále bude převyšovat počet a.s., ačkoliv se v obou případech jedná o obchodní kapitálovou korporaci. Největší výkyvy ve vývoji počtu kapitálových korporací byly způsobeny novelou obchodního zákoníku z roku 2000, dále vstupem České republiky do Evropské unie, globální finanční krizí v roce 2008 a nakonec rekodifikací soukromého práva v roce 2014.

Seznam použitých zdrojů

- ARNOLD, Glen. 2013. *Essentials of corporate financial management*. 2nd ed. New York: Pearson. ISBN 9780273758877.
- BĚLOHLÁVEK, Alexander J. a kol. 2013. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň: Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-451-0.
- Bisnode. 2018. *Loni vzniklo 32 187 firem, nejvíc od roku 2007* [online]. Praha [cit. 2018-03-30]. Dostupné z: <https://www.bisnode.cz/o-bisnode/o-nas/novinky/loni-vzniklo-32-187-firem-nejvic-od-roku-2007/>
- ČERNÁ, Stanislava, Ivana ŠTENGLOVÁ a Irena PELIKÁNOVÁ. 2015. *Právo obchodních korporací*. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7478-735-5.
- Český statistický úřad. 2018 [online]. Praha [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/>
- DOLEŽALOVÁ, Antonie. 2017. Business History. *Vědecký obor mezi historií a ekonomikou*. *Cesky Casopis Historicky* [online]. vol. 115, no. 3, s. 708-730. [cit. 2018-04-08]. ISSN 08626111. Dostupné prostřednictvím ProQuest Central z: <https://search.proquest.com/docview/1990466670/783D384A02A43E3PQ/38?accountid=17116>
- DUSSEAU, Dave, Douglas WILSON. 2013. *An Introduction to Business*. 7th ed. USA: Pearson. ISBN-10 1256848301, ISBN-13 978-1256848301.
- DVOŘÁK, Tomáš. 2015. *Přeměny obchodních korporací*. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7478-803-1.
- ELIÁŠ, Karel a kol., 2012. *Nový občanský zákoník*. Ostrava: Sagit. ISBN 978-80-7208-922-2.
- HAVEL, Bohumil a kol., 2012. *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit. ISBN 978-80-7208-923-9.
- HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK. 2015. *Corporate governance: kolektivní monografie*. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7478-654-9.

- JOSKOVÁ, Lucie a Pavel PRAVDA, 2014. *Zákon o obchodních korporacích: s komentářem*. Praha: GRADA Publishing. ISBN 978-80-247-4834-4.
- JOSKOVÁ, Lucie, Jan ŠAFRÁNEK, Pěva ČOUKOVÁ aj., 2015. *Nová společnost s ručením omezeným: PRÁVO - ÚČETNICTVÍ -DANĚ*. 2. vyd. Praha: GRADA Publishing. ISBN 978-80-247-5837-4.
- MURÁR, Filip. 2016. *Kolik stojí založit společnost s ručením omezeným?*. Epravo.cz [online]. Praha, 24. listopadu 2016 [cit. 2018-04-10]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/kolik-stoji-zalozit-spolecnost-s-rucenim-omezenym-104072.html>
- Nový občanský zákoník 2014: rejstřík : redakční uzávěrka 26. 3. 2012*. 2012 Ostrava: Sagit. ÚZ : úplné znění. ISBN 978-80-7208-920-8.
- Obchodní Korporace: zákon o obchodních korporacích: redakční uzávěrka 3. 2. 2014*. Ostrava, Sagit, 2014. ISBN 978-80-7488-039-1
- PELIKÁNOVÁ, Irena, Stanislava ČERNÁ a kol., 2006. *Obchodní právo: Společnosti obchodního práva a družstva*. Praha: ASPI. ISBN 80-7357-149-8.
- POLIŠENSKÁ, Petra, Marie HRABALOVÁ a Alžběta PEREJDOVÁ. 2016. *Obchodní právo: výběr z důležitých soudních rozhodnutí v obchodním právu za období let 2009 až 2015*. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-347-1.
- ROZEHNAL, Aleš. 2014. *Obchodní právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-524-1